

edikta Hammurabijevih naslednikov in novobabilonski zakonski fragment), čisto kratko se dotakne hunitskih naselbin v mestih Arrapha in Nuzi. Asirske zakone obdeluje G. Cardascia (Paris) (v francoščini). Za drobci staroasirskih zakonov iz Kapadokije prikaže pomen obširnejših srednjeasirskih zakonov in se ustavi ob dvorskih in muzejskih predpisih. Za Mezopotamijo sledi kratek očit hetitskih zakonov (pravzaprav hetitske pravne zbirke) izpod peresa podpisane poročevalca. Za vsako obdelavo je sproti navedeno najvažnejše ustrezno slovnstvo. Novi pregled postavljenega prava v Mezopotamiji in Mali Aziji bo koristno služil pravnemu in splošnemu kulturnemu zgodovinarju. V podrobnosti se tu ne moremo spuščati.

Drugi zanimiv članek obravnava »družbo« v Mezopotamiji (W. Röllig) in pri Hetitih (E. v. Schuler, Berlin). Oba pisca ugotavljata, da v tem pogledu še manjka splošnih obdelav. Zlasti pri Hetitih je taka obdelava spriča neenakomerne porazdelitve virov komaj mogoča. Kljub temu je slika, ki jo dajeta oba sestavka, prav zanimiva.

Poleg krajših gesel, ki pojasnjujejo nekaj sumerskih lastnih imen in izrazov, je nekaj daljših. Tako (pok.) Falkner in B. Hroudá obravnavata posode, oblikovane s človeškim obrazom (297 ss.), Jean Bottéro (Pariz) (po sumerskih in akadskih tekstih) in G. Steiner (Marburg/Lahn) po hetitskih obdelujeta geslo »pijača«. Geslo »žito« obravnavajo: R. Borger (za Mezopotamijo), G. Steiner (za hetitsko območje) in W. Nagel (z arheološkega vidika).

To kratko poročilo potrjuje že izrečeno mnenje poročevalca; da »Realni leksikon za asiriologijo« ne bi smel manjkati v nobeni večji knjižnici. Novemu uredništvu iskreno želimo, da bi moglo uspešno dovršiti celotno delo, za katero napoveduje nadaljnjih 5 do 7 zvezkov, ki jim bodo sledili nato še dodatni zvezki.

Viktor Korošec

Die Altorientalischen Reiche I. Vom Paläolithikum bis zur Mitte des 2. Jahrtausends. Herausgegeben von Elena Cassin, Jean Bottéro, Jean Vercoutter (= Fischer Weltgeschichte, Band 2), Fischer Bücherei, mali 8°, 399 str. 1965. Frankfurt am Main.

Kar neverjetno je, koliko obdelav zgodovine Egipta in Mezopotamije (obem s Sirijo in Malo Azijo) je izšlo v zadnjih 15 letih — prepričevalen dokaz, da se izobrazena evropska javnost vedno bolj zanima za kulturno zgodovino obeh starih »žibelk civilizacije«.

Nov primer je obdelava v Fischerjevi zbirki svetovne zgodovine. Za celotno obdelavo so predvideni trije zvezki, ki naj postanejo »vademecum, preprost in zanesljiv vodnik izobražencu« na tem tako obširnem področju.

Za obdelavo so izdajatelji pritegnili najboljše specialiste na tem področju: trije so Francozi, dva sta Nemca.

Organizacijska načela razvija v predgovoru (str. 11 s.) francoska asiriologinja Elena Cassin.

Prvi oddelek »Prazgodovino in zgodnjo zgodovino Prednje Azije« (str. 15—56) je napisal vodilni sumerolog Adam Falkenstein, profesor v Heidelbergu. Njegov učenec Dietz Otto Edzard (profesor na univerzi v Münchu) je prispeval tri oddelke: »Zgodnjo dinastično dobo« (doba mestnih sumerskih držav) (str. 57—90), »Državo tretje dinastije mesta Ura in njene nasledstvene države« (str. 129—164) in »Starobabilonsko dobo« (str. 165—209), ki sega do propada Hammurabijeve dinastije in nastopa Kasitov. Pariški asiriolog prof. Jean Bottéro je obdelal zgodovino »Prve semitske velesile« (str. 91—128).

Zanimivo je, da medtem ko pri obdelavi mezopotamske zgodovine daleč prevladujejo prispevki nemških strokovnjakov, je zgodovino Egipta napisal Jean Vercoutter, profesor na filozofski fakulteti univerze v Lilleu (avtor »L'Egypte Ancienne«, 1947). Snov je razdelil na šest oddelkov: »Začetki Egipta (od mlajšega paleolitika) do konca preddinastične dobe« (str. 210ss.); »Arhaični

Egipt« (I. in II. thinitška dinastija) (str. 232 ss.); »Stara država« (str. 245 ss.); »Konec Stare države in prva vmesna doba« (str. 287 ss.); »Srednja država (druga polovica XI. in XII. dinastije)«; »Druga vmesna doba in vdor Hiksov v Egipt« (str. 344—374). Slede opombe (str. 375—387), kazalo ilustracij (388 s.) ter precej podrobno kazalo (str. 390—399).

Najnovejša zgodovina Starega vzhoda podaja sintezo sedanjega stanja dognanj za posamezna obdobja. Drži se srednje kronologije, tako da Hamurabijevo vladavino datira: 1792—1750 (po kratki kronologiji: 1728—1686). Starost predzgodovinskega t. i. templja C v Uruku (iz plasti IV a) je po radio-karbonskem postopku (C^{14}) izračunana za leto 2815 ± 85 , najstarejše naselbine v Djarmo (Garmo) pa za ca. 6750.

Marsikaj novega najdemo v odstavku o »Egiptu konec paleolitika in v mezolitiku« (str. 211). Tako izvemo, da so po dognanjih radio-karbonske metode naselbine v Fayumu A (okoli 4440 ± 180) starejše kakor v Merimde-Beni-Salamah (str. 214). Tudi označbe predzgodovinskih kultur v Egiptu je Vercoutter nadomestil: z »Amratien« (Negade I) — s srednjo preddinastično epoko ali »Gerzéen« (Negade II), ki ji sledi še »mlajša preddinastična epoha« ali »mlajši Gerzéen« (včasih tudi »Semainien«) (str. 217 ss.).

Zal ni mogoče navajati vseh zanimivih podrobnosti. Izvajanja dopolnjuje 35 posrečeno izbranih fotografskih posnetkov in risb.

Kratko poročilo o novi zgodovini Starega vzhoda naj sklenemo z željo, da bi prvemu zvezku kmalu sledila oba naslednja.

Viktor Korošec

Römer, Willem Hendrik Philibert, *Sumerische 'Königshymnen' der Isin-Zeit*. (Documenta et Monumenta Orientis Antiqui, XIII), 4°, XII, 292 strani (E. J. Brill), Leiden 1965. Platno 49 hol. gold.

Knjiga je ponatis doktorske disertacije, ki jo je v maju 1965 pisec predložil na univerzi v Utrechtu za dosego doktorske časti. Avtor (rojen l. 1928) je bil učenec nizozemskega asiriologa, emeritiranega prof. F. M. Th. de Liagre Böhl (Leiden), ter nemškega sumerologa A. Falkensteina (Heidelberg) in akadologa W. v. Sodena (Münster).

V svoji disertaciji obravnava pisec t. i. »kraljevske himne« iz dobe države v Isinu. Kot ena izmed nasledstvenih držav, nastalih po uničenju zadnje velike sumerske države s prestolnico v Uru (tretja dinastija iz Ura), je država, ki je imela svoje središče v mestu Isinu, obstajala od leta 1959 do 1735 (po krajši kronologiji, po srednji od 2017 do 1794). Čeprav so bili njeni vladarji že Semiti, je ohranila še mnogo sumerskih tradicij. Njeni vladarji (enako kakor vladarji v mestu Larsa) so se imenovali »kralje Sumerja in Akada«. Kralj Lipitištar (1875—65) je objavil svoj zakonik še v sumerskem jeziku. Zato ni presenetljivo, da Römer našteje (str. 21) kar 40 sumerskih pesnitev, nastalih v tem času v Isinu. Označuje jih z zbirnim imenom »kraljevske himne«. Enako kakor Falkenstein razlikuje tudi Römer med njimi dve veliki skupini: v prvo uvršča tiste, ki so jih uporabljali pri bogoslužju, v drugo pa pesnitve, nastale v zvezi z »dvorskim ceremonialom« in ki so ali naslovljene na kralje, ali pa vsebujejo njegovo samohvalo. Obe skupini deli pisec na več manjših podskupin.

V zvezi s to svojo razvrstitvijo podaja avtor prevod in kratko analizo nekaterih manjših izmed teh pesnitev (str. 6—55). Kratko (str. 55—57) se dotakne vprašanja, v kakšni meri so si kralji v Isinu zares lastili božanski značaj.

V nadaljnjih (sedmih) poglavjih obravnava zaporedoma sedem najbolj značilnih imen. Podaja jih v transkripciji in prevodu s podrobnim filološkim komentarjem (str. 77—278). Kaj nudi celotna monografija filologu, pre-pričevalno kaže obširno sumersko in akadsko besedno kazalo (str. 279—289).

Ceprav je ta razprava po svojem bistvu fiziološka, pa vendar vsebuje marsikaj pomembnega za kulturnega zgodovinarja in tudi za pravnega zgodo-